KOHCHEKTU 3 YKPAÏHCЬKOŬ MOBU

ФОНЕТИКА

І. БУКВИ ТА ЗВУКИ

- Є шість голосних звуків [a], [o], [y], [и], [i], [e]. На письмі для їх відтворення використовують І О літер: a, o, y, e, u, i, я [йа], є [йе], ї [йі], ю [йу]. Всі інші —приголосні.
- В українській мові приголосні характеризують і класифікують за такими ознаками:
- І) за участю голосу і шуму в їх творенні: сонорні (Ми ВиНиЛи Рій) та шумні; шумні в свою чергу поділяються на глухі (ХоЧ ФоКуС Це ШеПіТ») та дзвінкі ([б], [д], [д'], [ґ], [ж], [з], [з'], [г], [дж], [дз], [дз']);
- 2) за місцем творення: губні ([б], [п], [в], [м], [ф]), язикові (всі, окрім губних та глоткової) та глоткова [г]);
- 3) за наявністю або відсутністю пом'якшення: тверді та м'які (м'які можна запам'ятати за допомогою вислову: Де Ти З'ї[Йі]Си Ці ЛиНи + дз, р);
- 5) свистячі [з], [с], [ц], [дз] + відповідні м'які; шиплячі [ж], [дж], [ч], [ш] та носові [м], [н], [н']).

запам'ятайте!

- Звук [й] завжди м'який.
- Звук [ф] завжди глухий.

2. Я, Ю, €, Ї

- Букви я, ю, є можуть позначати як один так і два звуки. Два звуки, коли: вони стоять на початку слова [йа́блуко]; всередині слова після голосного: маяк [майа́к]; після апострофа і м'якого знака: здоров'я [здоро́вйа], Мольєр [мол'йе́р].
- Буква ї завжди позначає два звуки [йі].
- Буква щ також завжди позначає два звуки [шч].

3. УПОДІБНЕННЯ ПРИГОЛОСНИХ ЗВУКІВ

€ 4 типи уподібнення:

- І) Уподібнення за дзвінкістю (глухий приголосний перед наступним дзвінким одзвінчується): просьба [проз'ба].
- 2) Уподібнення за глухістю (префікс і прийменник з-перед [ц] та [с] оглушується: зціпити [с'ц'іпити]; +нігті, кігті, легко, вогко, дьогтю, дігтяр). В інших випадках дзвінкі не оглушуються!!!!!
- 3) Уподібнення за місцем і способом творення. Варто запам'ятати складні випадки:
- шся [с':а] (робишся [робис':а])
- ться [ц':а] (носиться [носиц':а])
- жся [з'с'а] (розважся [розва́з'с'а])
- чся [ц'с'а] (не скалічся [не скал'і́ц'с'а])
- шці [с'ц'і] (ромашці [рома́с'ц'і])
- жці [з'ц'і] (мережці [мере́з'ц'і])
- чці; -тці [ц':і] (квочці [кво́ ц':і])
- зж [жж (зжати [ж:а́ти])
- зч [шч] (з чим [шчим])
- здж [ждж] (з джурою [жджу́ройу])
- - зш; сш [шш (зарісши [за́р'іш:и])
- тч; тш [чч (братчик [брач:ик])
- 4) Уподібнення за м'якістю (Приголосні [д, т, з, с, ц, л, н, дз] (запам'ятати ці звуки допоможе речення— де ти з'їси ці лини) перед м'якими приголосними цієї ж групи вимовляються м'яко): пі[с'н'а], мі[ц'н']іти.

4.СПРОЩЕННЯ В ГРУПАХ ПРИГОЛОСНИХ

- У групах приголосних -ждн-, -здн-, -стл-, -стн- випадають д і т: тиждень тижня, виїздити виїзний, лестощі улесливий, щастя щасливий, вість вісник, честь чесний.
- Винятки: зап'ястний, кістлявий, пестливий, хвастливий, хворостняк, шістнадцять, форпостний, аванпостний.

ЛЕКСИКОЛОГІЯ. АКТИВНА І ПАСИВНА ЛЕКСИКА 1. ОМОНІМИ, СИНОНІМИ, АНТОНІМИ

Омоніми— слова, які мають різні лексичні значення, але однакове (чи подібне) звучання або написання.

Омоніми неповні						
Омофони (звучать однаково, але по- різному пишуться й мають різне значення)		Омоформи (слова однієї або різних частин мови, що збігаються звучанням у певних граматичних формах)		Омографи (однаково пишуться, але по-різному звучать, мають різне значення)		
Роман - (ім'я)	роман - (твір)	мила дівчина (прикм.)	мила вікна (дієсл.)	за'мок - замо'к	бра'ти - брати'	

Синоніми— це слова, близькі або тотожні за значенням, але різні за написанням і вимовою (йти— шкандибати, волочитися, повзти, летіти). Антоніми— це слова, які мають протилежне лексичне значення (добре— погано).

2. АКТИВНА І ПАСИВНА ЛЕКСИКА

АКТИВНА І ПАС	СИВНА ЛЕКСИКА
Активна	(постійно використовується всіма носіями мови) <i>мова, словник, підручник</i>
Пасивна	1)застарілі слова • історизми (слова, що позначають предмети, явища, поняття, які вийшли з ужитку) смерд, чернь, князь, лихвар •архаїзми (назви предметів, явищ, витіснені іншими, сучасними словами, які існують і нині) град (місто), вої (воїни), страж (сторож) 2) неологізми (слова на позначення нових реалій, що виникають у процесі розвитку суспільства) флешка, декодер, айфон

БУДОВА СЛОВА. СЛОВОТВІР

• І. КОРІНЬ (виражає лексичне значення), ПРЕФІКС (стоїть перед коренем), СУФІКС (стоїть після кореня), ЗАКІНЧЕННЯ (стоїть вкінці слова), ПОСТФІКС (стоїть в абсолютному кінці слова -ся).

УВАГА! Вчимось розрізняти нульове закінчення і слово без закінчення!

• Закінчення мають лише змінні слова. Перевірити можна, провідмінявши слово. Наприклад, звір — звіра, звірові... ліс — лісові, лісом.. тощо.

Незмінні слова закінчення не мають. Це:

- а) невідмінювані іменники: таксі, леді, Капрі, шосе, Онтаріо, бюро;
- б) невідмінювані прикметники: мані, максі;
- в) числівники: мало, багато та ін.;
- г) неозначена форма дієслова: ходити, робити та ін.;
- ґ) дієслівна форма дієприслівник: ідучи, сидячи, виконавши та ін.;
- д) дієслівна форма на -но, -то: видано, прожито та ін.;
- е) прислівники: взимку, посередині, виразно, вперше, тричі, можна та ін.;
- є) сполучники: аби, якщо, нібито та ін.;
- ж) прийменники: при, до, за, з-поза, близько, навколо та ін.;
- з) частки: тільки, лише, невже, таки та ін.;
- и) вигуки: еге! ого! гайда! алло! спасибі! та ін.

2. СПОСОБИ ТВОРЕННЯ СЛІВ

Способи тв	орення слів	
Морфологічні	Неморфологічні	
Префіксальний (творення похідних слів за допомоги префікса): писати — списати; зелень — прозелень	Морфолого-синтаксичний (сло набуває нового лексичного значен	
Суфіксальний (творення похідних слів додаванням суфікса): вірний — вірність; вік — вічний; крига — крижина	WOULDOUD V96800 IXIDO (1 96020800	
Суфіксально- префіксальний (творення похідних додаванням до твірної основи префікса і суфікса): дорога — подорожник; берег — прибережний	і г Лексико-синтаксичний (поступс	
Постфіксальний (творення нового слова тієї самої частини мови з новим лексичним значенням за допомоги постфікса, який приєднується до твірного слова): хтось, який-небудь, що-будь, якось-то, бачитися	добраніч, вічнозелений, Вернидуб	

Безафіксний (творення нового слова без участі суфікса і префікса): великий — велич; вигукувати — вигук

Осново- і словоскладання, Лексикоабревіація (різні типи складання основ, семантичний (переосмислення унаслідок чого постають складні і лексичного значення вживаних у мові складноскорочені слова): всюдихід, слів): вечірній Київ — «Вечірній Київ» книгодрукування; місто-герой, ВНЗ (газета); біла церква — Біла Церква (вищий навчальний заклад) (місто)

Флективний (творення похідних за допомогою флексії (закінчення))::Мирослав — Мирослава; золото — золотий

ЧАСТИНИ МОВИ

- Повнозначні: іменник, прикметник, числівник, займенник, дієслово, прислівник.
- Неповнозначні: прийменник, сполучник, частка.
- Вигук особлива частина мови.

ІМЕННИК

I. ІМЕННИКИ – НАЗВИ ІСТОТ І НЕІСТОТ

• Зверніть увагу! Поділ іменників на істоти/неістоти не збігається з розрізненням живого/неживого в природі. Так, сукупність осіб: група, загін, хор, команда відносяться до неістот. Назви істот і неістот можна відрізнити за допомогою окремих відмінкових форм і питань. У назвах істот, осіб чоловічого роду збігаються форми родового і знахідного відмінка: немає (кого?) чоловіка, людей; бачу (кого?) чоловіка, людей. А в назвах неістот збігаються форми називного і знахідного відмінка: є (що?) зошит, ручки; бачу (що?) зошит, ручки.

2. РІД ІМЕННИКІВ

Рід іменників				
Чоловічий (він)	Жіночий (вона)	Середній (воно)	Спільний (він і вона)	
кобзар, гетьман, півень	квітка, дівчина, пава	сонце, небо, ім'я	сирота, забіяка, нахаба	

Рід незмінюваних іменників:

- а) назви людей мають рід відповідно до статі особи, яку позначають (портьє, денді чоловічого роду; мадам, фрау жіночого);
- б) назви тварин, птахів належать до чоловічого роду (нанду, шимпанзе, але цеце (муха), івасі (риба) жіночого роду);
- в) незмінювані власні назви залежать від граматичного роду означуваної ними загальної назви: ріка Міссіпі жіночий рід.

РІД ДЕЯКИХ ІМЕННИКІВ, ЯКІ РЕКОМЕНДУЮ ЗАПАМ'ЯТАТИ:

Чоловічий рід	Жіночий рід	Варіантні форми чоловічого і жіночого роду
аерозоль, нежить, псалтир, рояль, сажень, толь, тунель, тюль, біль, фенхель, шампунь; біль, дріб, живопис, запис, літопис, зяб, кір, машинопис, напис, опис, перекис, пил, підпис, полин, поступ, пропис, розсип, рукопис, Сибір, сип, собака, степ, степінь, ступінь.	бешамель, ваніль, вуаль, емаль, каніфоль, консоль, мігрень, папороть, розкіш, філігрань, фланель, повінь, туш, путь, в'язь.	 вольєра, жираф — жирафа, зал — зала, клавіш — клавіша, мозоль — мозоля, спазм —

ПРИКМЕТНИК СТУПЕНІ ПОРІВНЯННЯ ПРИКМЕТНИКІВ

	Ступені порівняння прикметників	
Вищий	 Проста форма (основа прикметника + суфікси -ш-, -іш-) Складена форма (слова більш, менш + прикметник) 	добрий — добріший більш добрий — менш добрий
Найвищий	 Проста форма (префікс най-+ прикметник простої форми вищого ступеня) Складена форма (слова найбільш, найменш + прикметник). 	добрий —найдобріший найбільш добрий

числівник

Кількісні (означають кількість предметів і відповідають на питання скільки?)	 власне кількісні: два п'ять, тридцять сім збірні: троє десятеро дробові: чотири восьмі неозначено- кількісні: кільканадцять,багато
Порядкові	
(означають порядок предметів під час підрахунку і відповідають на питання котрий? котра? котре?): перший, десятий	

Узгодження числівників з іменниками

- Числівники **два, три, чотири** вимагають форми називного відмінка множини: два брати, три студенти, чотири абітурієнти.
- Числівники від п'яти до десяти і подібні вимагають форму родового відмінка множини: п'ять бібліотек, десять будинків, вісім грибів.
- Числівники тисяча, мільйон, мільярд вимагають родового відмінка множини: тисяча доріг, мільйон мешканців.
- Збірні числівники вимагають родового відмінка множини: десятеро ягнят, обидва лікарі.
- Дробові числівники вимагають родового відмінка однини: три четверті гектара.
- **Числівники півтора, півтори** керують іменниками в родовому відмінку однини, а числівник півтораста у родовому відмінку множини: півтораста книжок, півтора кілограма, півтори доби.

ПРО ЧАС ПОТРІБНО ГОВОРИТИ ПРАВИЛЬНО

- Запам'ятайте! В українській мові годину завжди вказуємо порядковим числівником (сьома, восьма...), а хвилини і секунди уже кількісним (двадцять п'ять, десять...).
- Щоб дізнатися про час, ЗАВЖДИ питайте так:
- Котра зараз година?
- О котрій годині?
- Не правильно питати: Яка година?
- А тепер, як правильно відповідати на питання про час.
- 10.00
 - Рівно десята година.
 - Десята година рівно.
- 10.10
 - Десята (година) десять (хвилин).
 - Десять хвилин по десятій.
 - Десять хвилин на одинадцяту.

- 10.30
- Десята (година) тридцять (хвилин).
- Пів на одинадцяту.
- 10.40
- Десята (година) сорок (хвилин).
- За двадцять (хвилин) одинадцята.
- Двадцять (хвилин) до одинадцятої.
- Казати НЕ МОЖНА:
- пів першої;
- вісім двадцять п'ять;
- без десяти восьма;
- п'ять хвилин восьмої;
- в десятій годині.

ЗАЙМЕННИК

№пор.	Група (розряд)	Значення	Приклади
1	Особові	Указують на осіб, інших істот, предмети, явища	я, ми, ти, ви; він, вона, воно, вони.
2	Зворотний	Указує на того, хто виконує дію	себе (не має форми називного відмінка
3	Відносні	Виконують функцію сполучних слів у складних реченнях	хто, що, який, чий, котрий, скільки
4	Питальні	Слугують для оформлювання запитання про особу, предмет, ознаку, кількість	хто? що? який? чий? котрий? скільки?

5	Заперечні	Указують на відсутність особи, предмета, ознак, кількості	
6	Присвійні	Указують належність предмета особі	мій, твій, свій, наш, ваш, їхній, її, його
7	Вказівні	Вказують на предмет, ознаку, кількість	той, цей, такий, стільки
8	Означальні	Вказують на узагальнену ознаку предмета, явища	весь, всякий, сам, самий, кожний, інший, жодний
9	Неозначені	невизначеність особи,	дехто, дещо, деякий, хтось, щось, якийсь, хто-небудь, що-небудь, будь-хто, будь- що, будь-який, абихто, абищо, абиякий, хтозна-що, казна-що, казна-хто, невідь-хто, невідь-який

ДІЄСЛОВО

Дієслівні форми				
Інфінітив (неозначена форма)	Безособові дієслова	Дієприкметник	Безособові форми на - но, -то	Transaction control and a second con-
незмінювана форма, яка, називаючи, дію або стан предмета, не вказує на час, особу, число, спосіб і відповідає на питання що робити? що зробити?	дію без відношення до будь-	виражає ознаку		особлива незмінювана форма дієслова, яка означає додаткову дію, що супроводить головну, виражену дієсловом, і відповідає на питання що роблячи? що зробивши?
любити, судити	думається	зів'яле (листя), освітлена (кімната)	The server of	читаючи, співаючи

дієвідміни дієслів

Дієвідміна дієслова				
I	11			
Належать дієслова, які в 3 – тій особі множини мають закінчення – <i>уть, ють</i> .	Належать дієслова, які в 3 - тій особі множини мають закінчення -ать, -ять.			

УВАГА! Дієслова *дати, їсти, …повісти* (*розповісти*, *доповісти* тощо) та похідні від них (*продати*, *доїсти* тощо) не належать до дієвідмін, бо мають норми давньої системи дієвідмінювання.

1 oc.	Однина			Множина		
	дам	ĪM	відповім	дамо	їмо	відповімо
2 oc.	даси	їси	відповіси	дасте	їсте	відповісте
3 oc.	дасть	їсть	відповість	дадуть	їдять	відповідять

ПРИСЛІВНИК. ПРАВОПИС

Окремо пишуться прислівники (рекомендую запам'ятати):

- без пуття, без угаву, без упину, але безвісти, безперестанку;
- в міру, в ногу, уві сні, у вічі, але впам'ятку, вгору;
- з розгону, з переляку, з радості, але зсередини, зверху;
- на жаль, на щастя, на добраніч, але нарозхват, нанівець;
- під силу, під вечір, під кінець;
- по суті, по щирості, по честі, але повік, поночі.
- Окремо пишуться: прислівникові сполучення, утворені з двох іменників, іноді розділених одним або двома прийменниками: кінець кінцем, одним одна, раз у раз, рік у рік, сам на сам, час від часу, день у день, рука в руку, раз від разу.

Разом пишуться прислівники:

- Першою частиною яких є частки: де-, що-, аби-, ані-, чи-, як-, не-, ні-, що стають префіксами: щотижня, абикуди, аніскільки, чимало, несхитно, нізвідки.
- Прислівники, утворені від кількох основ: мимоволі, привселюдно, стрімголов, чимдуж, нашвидкуруч (на швидку руку).
- Прислівники, утворені сполученням прийменника із займенником: нащо, почому, внічию, втім.

Через дефіс пишуться:

- Прислівники, в яких повторюються основи: видимо-невидимо, ледве-ледве, близько-близько, сполучення синонімів чи антонімів: без кінця-краю, видимо-невидимо, більш-менш, часто-густо, тяжко-важко.
- Прислівники, утворені від прикметників і займенників із префіксом по- і суфіксами -ому (-єму), -и: по-українському, по-українськи, по-батьківському, по-нашому та від порядкового числівника на -е: по-перше, по-десяте, по-четверте.
- Складні прислівники з частками -будь, -небудь, казна-, хтозна-, -то: будь-хто, де-небудь, казна-коли, будь-де, де-небудь, так-то, казна-коли.
- Через два дефіси пишуться прислівники: пліч-о-пліч, віч-на-віч, всього-на-всього, будь-що-будь, як-не-як, хоч-не-хоч, де-не-де, коли-не-коли, як-не-як.
- Перша частина пишеться окремо, а дві наступні через дефіс у прислівниках: не сьогодні-завтра, без кінця-краю, з діда-прадіда, з давніх-давен.

СЛУЖБОВІ ЧАСТИНИ МОВИ

Службові слова			
прийменник	сполучник	частка	
в, на, під, поміж	і, й, але, що, щоб, де	би, б, ж, же, казна-, не, навіть	

СИНТАКСИС. СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ

• Компоненти словосполучення граматично нерівноправні: однин з них є головним (від якого ставиться питання), а інший — залежним (яке відповідає на це питання) словом.

Зауважте!

Не є словосполученнями:

- сполучення підмета і присудка: прийшла весна, забіліли сніги, гудуть вітри, зійшло сонце;
- сполучення відокремлених членів речення з пояснюваним словом: річка, швидка і стрімка, крига, гладенька й міцна;
- фразеологізми: байдики бити, впадає в око, голову сушити;
- форми ступенів порівняння прикметників і прислівників: більш підготовлений, найбільш говіркий, більш докладно;
- форми майбутнього часу і наказового способу дієслів: буду говорити, будемо слухати, будуть вчити, нехай прочитають;
- сполучення повнозначних слів із службовими: край лісу, поблизу школи, перед учнями, давай напишемо;
- сполучення іменних частин мови з дієсловами зв'язками: буду студентом, стане журналістом;
- слова, поєднані сурядним зв'язком: батько й мати, ніч і день, схилився та й дивиться;
- синтаксично нерозкладні сполучення слів та словоформ: перше вересня, усі ми.

ВИДИ РЕЧЕНЬ

- 1. За будовою речення бувають прості й складні.
- Просте речення має одну граматичну основу. Складне речення має кілька граматичних основ (дві або більше).
- 2. За емоційним забарвленням окличні й неокличні.
- 3. За метою висловлювання розповідні, питальні й спонукальні.
- 4. За наявністю головних членів прості речення поділяють на односкладні й двоскладні.
- 5. За наявністю другорядних членів поширені й непоширені.
- 6. За наявністю ускладнюючих компонентів ускладнені й неускладнені.
- 7. За наявністю чи відсутністю необхідних членів речення повні й неповні.

Зауважте!

• Односкладне речення хоч і не містить у своїй будові одного з головних членів, проте вважається повним.

ГОЛОВНІ ТА ДРУГОРЯДНІ ЧЛЕНИ РЕЧЕННЯ ГОЛОВНІ:

- Підмет (хто? що?). За будовою підмети поділяються на прості (виражені одним словом) і складені (виражені кількома словами).
- Присудок (що робить предмет? що з ним робиться?). За будовою розрізняють простий (може виражатися дієсловом, фразеологізмом, аналітичні форми дієслів майб.часу) і складений присудок. Складений присудок буває складеним дієслівним (допоміжне дієслово (починати, могти, хотіти, згоден тощо) + інфінітив) та складеним іменним (дієслово-зв'язка (являти, становити тощо) + іменна частина (іменник, прикметник, займенник тощо)).

другорядні:

- Додаток (кого? чого? кому? чому? кого? що? ким? чим? на кому? на чому?)
- Обставина (як? яким чином? де? коли? з якою метою? чому? якою мірою?). Види обставин: місця, часу, умови, допустовості, способу дії, міри і ступеня.
- Означення (який? чий? котрий?). Узгоджені означення узгоджуються з означуваним словом у роді, числі, відмінку. Неузгоджені означення виражаються іменниками, особовими займенниками, прислівниками, інфінітивами, сполученням слів.

ОДНОСКЛАДНІ РЕЧЕННЯ

Вид односкладного речення	Спосіб вираження головного члена	Приклад
Означено - особові (дію виконує певна особа, яку можна встановити)	 дієслово у формі 1-ї чи 2-ї особи теперішнього або майбутнього часу; дієслово наказового способу. 	
Неозначено- особові (дію виконує невизначена особа)	дієслово у формі 3-ї особи множини; дієслово минулого часу у формі множини;	Вже і пороги ось-ось одягнуть в крицю та граніт (Є. Плужник). На другий день тільки про повінь і <u>говорили</u> (О. Довженко).

Безособові (дія або стан, що мисляться незалежно від активного діяча)	дієслово у формі 3-ї особи множини; безособове дієслово; безособові форми на -но, -то, особове дієслово в значенні безособового; прислівник (часто сполучається з дієсловом-зв'язкою); інфінітив; заперечне слово нема (немає).	Надворі <u>світає</u> . Багато слів <u>написано</u> пером. (Л. Костенко). З поля <u>тягне</u> холодом (А. Головко).
Узагальнено- особові (дія сприймається узагальнено як властива будь-якій особі).	• дієслово 1-ї або 3-ї особи	Хоч вовком <u>вий!</u> (Нар. тв.). Лежачою <u>не б'ють</u>
Називні (ствердження існування предмета чи явища)	іменник у формі називного відмінка	Сухе <u>надвечір'я (</u> 3 газети). <u>Океан</u> чистоти й сяйва (О. Гончар).

СКЛАДНІ РЕЧЕННЯ

Складпі Речеппя				
Складне речення				
Сполучникове		Безсполучни-	3 різними	
складносурядне	складнопідрядне	кове	видами зв'язку	
складне речення, частини якого рівноправні за смислом. Сполучники: єднальні: і, й, та (-і) ні,ні, аніані, не тількиай, іі протиставні: а, але зате, проте, однак, та (-але) розділові: або, чи, тото абоабо, чичи, не тоне то	обставинне місця; обставинне часу; обставинне способу дії, міри і ступеня; обставинне порівняльне; обставинне умови; обставинне причини; обставинне лопустове:	прості речення з'єднуються в одне ціле не сполучниками чи сполучними словами, а лише інтонацією.	види зв'язку: безсполучникови і сполучниковий; сурялний і	

ПРЯМА МОВА

Правило	Приклад
«П», — a. «П?» - a. «П!» — a.	«Не на тебе ждать я буду», — поет відповідає. «Хто ж се я?» — поет питає. «От спасибі!» — крикнув лицар.
A: «П?»	Тут поет не втерпів: «Хто там?»
«П, — а, — п». «П, — а. — П». «П?-аП». «П — а. — П».	«Голос маю, — каже лицар, — та не тямлю віршування…» «Ні, се я, — озвався голос Маю справу пильну дуже». «Що ж? — поет на те говорить. — То за ручку та й до шлюбу!» «Годі жартів! — крикнув згорда. — Бо задам тобі я гарту!» (Леся Українка)

СТИЛІ МОВЛЕННЯ

Стиль	Ознаки	Функції
Розмовний	вільність, спонтанність, непідготовленість, емоційність, експресивність, використання несловесних засобів (міміки, жестів)	інформування та контактування
Науковий	точність, логічність, інформативна насиченість, об'єктивність викладу, відсутність образності	пізнання та інформування
Художній	вияв індивідуальності автора, образність, багатозначність, метафоричність	вираження почуттів мовців
Офіційно-діловий	логічність, стандартизованість, однозначність, точність, відсутність емоційності	МОВЦІВ
Публіцистичний	експресивність	інформування та вплив на слухачів (читачів)
Конфесійний	піднесеність, урочистість, символізм, експресивність, емоційність	спілкування вірян, мова церкви

вживання м'якого знака

М'який знак пишуть:	М'який знак не пишуть:
I) після м'яких приголосних <i>д, т, з, с, дз, ц, л,</i>	
н у кінці слова та складу: <i>тінь, молодь, ґедзь</i> ,	
сіль, суть, загальний, близько, восьмий,	I) після $m{p}$ у кінці складу або слова: $m{nepesipme}$,
боротьба;	договір, секретар, тепер, інженер, тренер,
2) після м'яких приголосних усередині складу	Харків;
перед о: трьох, льон, сьогодні, сьомий,	2) після губних приголосних <i>б, п, в, м, ф</i> : дріб,
чотирьох;	короп, кров, верф і після шиплячих ж, ч, ш,
3) у суфіксах -ськ(о, ий), -зьк(о, ий), -цьк(о,	щ: піч, наріжте, дишеш, кущ;
	3) після н перед ж, ч, ш, щ та суфіксами -
:Військо, сільський, близько, близький,	ськ(ий), -ств(о) :кінчик, тонший, банщик,
хвацька, дивацький, людськість, тоненько,	інженер, громадянський, громадянство,
сторононька, тонесенький, гарнісінький,	селянство;
малюсінький;	4) після м'яких приголосних, крім л ,якщо за ним
4) після м'якого приголосного л перед	ідуть інші м'які приголосні: <i>кінцівка, ланцю</i> г,
приголосним: вільний, польський, сільський.	радість, кузня, свято, цвях;
За винятком груп -лц-, -лч-, коли вони походять	5) після π в іменникових суфіксах -алн(о), -
із -лк-: футболка — футболці, спілка — спілці,	илн(о): держално, ціпилно;
спілчанський;	6) між подовженими м'якими
5) у родовому відмінку множини іменників	приголосними:життя, каміння, ллється,
жіночого й середнього роду на -н, -нн(я), -ц(я,	буття, знаряддя;
е):їдалень, друкарень, крамниць, дільниць,	7) у прізвищах після д, н, т перед суфіксами -
матриць, працівниць, колгоспниць, рахівниць,	ченк(о), -чук, -чишин: Федченко,
залізниць, знань, вмінь, місць, сердець або	Безбатченко, Панченко, Радчук, Федчишин,
серць;	Грінчишин;
6) у дієсловах на -ться , а також у дієслівних	8) після ц у кінці слів іншомовного
формах дійсного, наказового способу: будується,	походження: шприц, палац, кварц та ін.
робиться, роблять; будьте, станьте,	
зробіть, напишіть, накресліть.	

ПРАВИЛА ВЖИВАННЯ АПОСТРОФА

- Апостроф пишеться перед *я, ю*, *є*, *ї*:
- І. Після губних приголосних (**б, п, в, м, ф):** б'ю, п'ять, п'є, в'язи, у здоров'ї, м'ясо, рум'яний, тім'я, мереф'янський, В'ячеслав, Стеф'юк.

Зауважте! Апостроф не пишеться, коли перед губним звуком є приголосний (крім р), який належить до кореня: дзвякнути, мавпячий, свято, тьмяний, цвях; але: верб'я, торф'яний, черв'як.

- Коли такий приголосний належить до префікса, то апостроф пишеться, як і в тих же словах без префікса: зв'язок, зв'ялити, підв'язати, розм'якшити.
- 2. Після **р**: бур'ян, міжгір'я, пір'я, матір'ю, кур'єр, на подвір'ї.

Зауважте! Апостроф не пишеться, коли ря, рю, рє означають сполучення м'якого р із наступними а, у, е: буряк, буряний, крякати, рябий, ряд, крюк, Рєпін.

• 3. Після префіксів та першої частини складних слів, що закінчуються на твердий приголосний: без'язикий, від'їзд, з'єднаний, з'їхати, з'явитися, об'єм, під'їхати, роз'юшити, роз'яснити; дит'ясла, пан'європейський, пів'яблука; але з власними назвами — через дефіс: пів-Європи тощо.

ПРАВОПИС ВЕЛИКОЇ ЛІТЕРИ

3 великої літери пишуться власні назви	
Індивідуальні імена людей, по батькові псевдоніми, клички тварин	Леся Українка, безсмертний Кобзар, собака, Сірко (але імена та прізвища людей, що стали загальними назвами,— з малої: донжуан, галіфе, дизель, рентген)
·	Гей, нові Колумби й Магеллани, напнемо вітрила наших мрій (але імена та прізвища, вжиті зневажливо,— з малої: гітлери)
Утворені від власних особових назв присвійні прикметники, а також прикметники із суфіксом - ськ- , якщо вони мають значення «імені когось» «пам'яті когось»	премія (але франків- ські сонепій,
Назви божеств, міфологічних істот, релігійних свят і постів	Святий Дух, Матір Божа, Аллах, Перун, Благовіщення, Великий піст (але родові назви міфологічних істот — з малої літери: демон, лісовик, фея)
Назви дійових осіб у байках, казках, драматичних творах	Бджола, Шершень, Мавка, Баба Яга (але не як дійові особи, а як загальні назви— з малої: баба- яга)
Назви найвищих державних установ і міжнародних організацій	Верховна Рада України, Європейський Союз
Назви держав та автономних одиниць	Республіка Польща, Автономна Республіка Крим

Назви сторін світу, якщо маємо на увазі краї чи народи	Західна Україна, народи Сходу
Астрономічні, географічні назви, назви вулиць, площ майданів, парків, каналів, архітектурних пам'яток храмів тощо	loshayvkahi choka obio kan Micm IIIngx go mollio
У назвах найвищих державних посад України та міжнародних посад	Генеральний прокурор України, Генеральний секретар ООН (назви посад, звань, учених ступенів, титулів, рангів, чинів тощо— з малої літери: ректор, академік, генераллейтенант, барон)
У назвах державних, громадських організацій, партій України й інших держав	Збройні сили України, Верховний суд США
У назвах міністерств і їхніх головних управлінь	Міністерство транспорту і зв'язку України
У назвах установ місцевого значення	Вінницька обласна державна адміністрація
У власних назвах навчальних закладів, науководослідних установ, театрів, музеїв, підприємств	Київський національний університет внутрішніх справ, Будинок актора, Інститут української мови
У назвах знаменних подій, свят, епох тощо	День учителя, Новий рік (але День Незалежності України, Свято Перемоги)

3 великої літери та	в лапках пишуться
	поема «Мойсей», журнал «Український тиждень», «Руська правда» (з великої літери, але без лапок— назви релігійних книг: Біблія, Тора, Коран)
назви аеропортів, станцій, санаторіїв готелів, кав'ярень тощо	аеропорт «Бориспільстанція ,метро «Ботанічний сад» (але Київський вокзал, станція Шепетівка)
назви літаків, автомобілів та інших машин, фірмові та сортові назви	цукерки «Київ вечірній», літак «Руслан»
назви орденів, відзнак	медаль «За відвагу» (але орден князя Ярослава Мудрого, орден Держави)

ПРАВОПИС ПРЕФІКСІВ

• Префікс **з** перед глухими приголосними **к**, **п**, **m**, **ф**, **x** переходить у **с**: *сказати*, *спалахнути*, *ствердити*, *сфотографувати*, *схил*. Перед усіма іншими приголосними пишеться **з-** (іноді **із-**): *збавити*, *звести*, *зжитися*, *ззирнутися*.

ПРЕ-, ПРИ-, ПРІ-

- Слід розрізняти префікси *пре- і при-*: префікс *пре-* вживається переважно в якісних прикметниках і прислівниках для вираження найвищого ступеня ознаки: *прегарний*, *презавзятий*, *прекрасний*, *премудрий*, *прекрасно*, *препогано*; префікс *при-* вживається переважно в дієсловах, що означають наближення, приєднання, частковість дії, результат дії тощо, а також у похідних словах: *прибігти*, *прибудувати*, *прикрутити*, *приборкати*, *пришвидшити*; *прибуття*, *притулок*, *прибраний*, *привабливо*.
- Крім того, префікс *пре* виступає в словах *презирливий*, *презирство* й у словах старослов'янського походження: *преосвященний*, *преподобний*, *престол*, а префікс *при* вживається в іменниках та прикметниках, утворених від поєднання іменників із прийменниками: *пригірок*, *приярок*; *прибережний*, *прикордонний*.
- Префікс *прі-* вживається тільки в словах *прізвисько*, *прізвище*, *прірва*.

НАПИСАННЯ СЛІВ ІНШОМОВНОГО ПОХОДЖЕННЯ

- У загальних назвах іншомовного походження приголосні не подвоюються: апеляція, бароко, колектив, комісія, шасі, але
- - Подвоєння зберігається в окремих загальних назвах: тонна, ванна, вілла, бонна, нетто, брутто, мадонна, манна, булла, мірра, пенні, мотто, аннали, мулла.
- - У власних назвах та їх похідних: Шиллер, Одіссей, Мекка, Марокко (марокканець), Голландія (голландський).
- - При збігові однакових приголосних префікса і кореня (коли в мові існує слово без префікса): імміграція (бо є міграція), порівняй з еміграція; контрреволюція (бо є революція), сюрреалізм (бо є реалізм).
- Зауважте! Ватт (прізвище) ват (одиниця виміру); Максвелл (прізвище) максвел (одиниця виміру); Жаккард (прізвище) жакард (тканина); Торрічеллі(прізвище) торічелієва порожнеча (термін); біль (страждання) білль (законопроект); була' (ж. р. від дієслова бути) бу'лла (папська грамота, послання, скріплене печаткою); мана (привід, ілюзія) манна (їстівні лишайники); миро (запашна олія) мирра (тропічне дерево, смола з нього); мото (частина складного слова «моторний») мотто (епіграф); пені (родовий відмінок від іменника «пеня») пенні (розмінна монета).
- Зауважте! Подвоєння відбувається в географічних, особових власних назвах та у чоловічих і жіночих іменах: Апенніни, Ассирія, Бонн, Еллада,; Авіценна, Аллах, Будда; Апполінарій, Аполлон, Віссаріон, Геннадій; Алла, Анна, Елла (але: Агнеса, Інеса, Каміла, Сара).

НАПИСАННЯ СКЛАДНИХ СЛІВ РАЗОМ ТА ЧЕРЕЗ ДЕФІС Складні іменники

	Разом пишуться іменники	Через дефіс пишуться іменники
Па	утворені за допомогою сполучного голосного о,е : <i>чорнозем, зорепад, водогін</i>	утворені з двох іменників без сполучних голосних: купівля- <i>продаж, інтернет-магазин,</i> Вовчик-Братчик, хліб-сіль
	першою частиною яких є слова авіа, аудіо, агро, відео, екстра, кіно, макро, мікро, моно, радіо, супер, стерео тощо: авіарейс, відеорепортаж, макроекономіка, радіопередача супершоу	· eine-permon erc-upeaudeum marci-
		назви одиниць виміру: <i>тонно-</i> <i>кілометр, людино-день</i>
	першою частиною яких є дієслово у формі наказового способу: горицвіт, перекотиполе, пройдисвіт (але люби-мене)	назви посад, професій, спеціальностей: <i>прем'єр-міністр, генерал-майор</i>
	першою частиною яких є числівник, записаний словом: п'ятикласник, сторіччя	прикладки, що стоять після пояснюваного іменника й виражають ознаку, яку можна передати прикметником: дівчина-красуня, хлопець-богатир, дуб-велетень (але красуня дівчина, богатир хлопець, велетень дуб)
3	з першою частиною пів-, напів-, полу-: пів'яблука, півогірка, напівавтомат, полумисок	прикладки — видові назви, які стоять перед пояснюваним словом: Дніпро-ріка, сон-трава, Ведмідь-гора
		власні назви з частиною пів -: пів-Луганська , пів-Японії

Складні прикметники

Разом пишуться прикметники	Через дефіс пишуться прикметники
· ·	
багато-, ново-, старо-, давньо-,	назви відтінків кольору, смаку та поєднання кольорів: темно-зелений, кисло- солоний, червоно-чорний (але жовтогарячий, червоногарячий, золотогарячий)
першою частиною яких є числівник, записаний словом: <i>семиденний,</i> <i>двадцятирічний</i>	першою частиною яких є числівник, записаний цифрами: <i>50-річний,</i> 2- <i>гігабайтний</i>
	назви проміжних частин світу: <i>південно-східний, північно-західний</i>
	з першою частиною військо-, вовоєнно: військово-спортивний, воєнно-стратегічний (але військовополонений, військовозобов'язаний— прикметники, що стали іменниками)

Запам'ятайте: **суспільно корисний, суспільно необхідний**. Слова з іншомовними префіксами **інтер-, контр-** пишуться разом: інтерконтинентальний, контрудар (але контр-адмірал).

НЕ З РІЗНИМИ ЧАСТИНАМИ МОВИ

- I)Тільки разом не пишеться тоді, коли слово без *не* не вживається (невдаха, неук, нехотя).
- 2) Завжди окремо не пишеться з числівниками, займенниками і прийменниками (не два, не наш, не з руки).
- 3) 3 іменниками не пишеться разом і окремо. Це залежить від змісту речення. Якщо іменник з неможна замінити словом-синонімом, то пишемо разом (неволя рабство, недовіра підозра). Якщо ж у реченні є чітко виражене заперечення або протиставлення понять, то не пишемо окремо (Не доля вирішує, а людина творить свою долю).
- 4) 3 прикметниками й прислівниками не здебільшого пишеться разом (невибагливий скромний, нерішуче вагаючись). Окремо не пишеться тоді, коли в реченні щось заперечується (Надворі не холодно) або відбувається протиставлення явищ, процесів тощо (Надворі не холодно, а лише трохи прохолодно).

Не з дієсловом

- I) 3 усіма формами дієслова не пишеться окремо (не написати, не написано). Але разом не пишеться в дієсловах, що без не не вживаються (неволити, нездужати, ненавидіти); а також у префіксі недо-, який вказує на неповноту дії (недолюблювати, недооцінювати).
- 2) З дієприкметником не може писатися і окремо, і разом. Якщо при дієприкметнику є слово, яке пояснює його, то не обов'язково пишеться окремо (не знаний (де?) тут). Якщо при дієприкметнику немає пояснювального слова, то не може писатися і разом, і окремо, як у випадку із прикметником (поле не засіяне поле незасіяне).
- 3) Слід розрізняти заперечне слово **немає**, у якому не пишеться разом, і дієслівну форму **не має**, у якій частка не пишеться окремо (У нашім раї на землі нічого кращого немає, Як тая мати молодая (Т. Шевченко) Він не має даху над головою).

НАГОЛОС

- Числівники
 - наголос на -адцять: одинАдцять, чотирнАдцять;
 - наголос на -десят: сімдесЯт, вісімдесЯт.
- Слова з подвійним наголосом: алфаві'т алфа'віт, весняни'й весня'ний, доповіда'ч допові'дач, завжди' за'вжди, до'говору догово'ру, жа'лібний жалібни'й, м 'я'зовий м 'язови'й, пе'рвісний перві'сний, переста'рок пере'старок, по'милка поми'лка, прости'й —про'стий, та'кож —тако'ж.

• Проблемні випадки наголошування

асиметрІя

борОдавка

бюлетЕнь

вимОга

вимОва

вИпадок

вітчИм

граблІ

• глИбоко

горошИна

грОшей

дІтьми

довідник

дочкА (але дОнька)

заіржАвіти

діалОг

каталОг

квартАл

кропивА

кУрятина

мАркетинг

```
ненАвидіти (ненАвисть, ненАвисний)
одноразОвий
Олень
отАман
перЕпис
псевдонІм
рАзом
серЕдина
симетрІя
спИна
садовинА
самИй (сам)
санкИ
фартУх
фенОмен
хАос «у міфології»
хаОс «безладдя»
цЕнтнер
чорнОслив
шкОда «псування, жаль»
шкодА «марно»
шовкОвий
шпильковИй
```

Рекомендуємо запам'ятати:

Неправильно	Правильно
по його волі	з його волі
виступ по темі	виступ за темою
по потребі	в міру потреби
по вимозі	на вимогу
по ліності	через лінощі
по святам	у (на) свята
по проханню	на прохання
по своїм каналам	своїми каналами, через свої канали
по можливості	якщо можна, якщо змога
по власному бажанню	за власним бажанням
по непорозумінню	через непорозуміння
по всім правилам	за всіма правилами
по стану здоров'я	за станом здоров'я

прийшов по справі	прийшов у справі
в кінці засідання	під кінець засідання
за браком часу	через брак часу
за нашою думкою	на нашу думку
з великою охотою	охоче, залюбки
більше трьох років	понад три роки
в залежності від обставин	залежно від обставин
допустити помилку	припуститися помилки
ліквідувати недоліки	усунути хиби (вади)
відноситься до компетенції	належить до компетенції
при житті	за життя
приходити (прийти) до висновку	доходити (дійти) висновку
прийти до згоди	дійти згоди
вищий учбовий заклад	вищий навчальний заклад
приймати участь	брати участь
вірний результат	правильний результат

НА ЦЬОМУ ВСЕ. БАЖАЮ ГАРНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ